

**Бібліотека Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Інформаційно-бібліографічний відділ**

**Академічна доброчесність:
загальні правила цитування та
посилання за ДСТУ 8302:2015**

Упорядник: Ірина Рудь

Грамотне використання наукової літератури є однією з найважливіших вимог, що пред'являються до наукової роботи, чи то студентський реферат, курсова робота, наукова стаття чи монографія. Вміння автора працювати з науковою літературою, коректно вживати цитати і оформляти посилання на використані джерела виступає одним з показників рівня його академічної підготовки.

Використання чужих ідей, фактичного матеріалу, цитування без посилання на джерело, запозичення, привласнення чужого авторства, видача чужого твору або винаходу за свій є порушенням авторського права і розцінюється як плагіат.

Загалом, плагіат можна поділити на три основні типи:

1. Копіювання чужої роботи та оприлюднення її під своїм іменем.
2. Представлення суміші власних та запозичених в інших аргументів без належного цитування джерел.
3. Перефразування чужої роботи без належно оформленого посилання на оригінального автора або видавця.

При виявленні плагіату слід брати до уваги той факт, що він може бути не тільки «прямим», а й завуальованим. Наведемо визначення цих понять.

Прямий плагіат (відкритий) – це пряме відтворення (відображення) чужого твору або його частини під своїм іменем.

Завуальований плагіат полягає у тому, що текст твору зазнає несуттєвих змін шляхом заміни окремих слів та виразів їх синонімічними аналогами. При цьому форма твору в цілому не змінюється.

Обов'язковим компонентом будь-якої наукової роботи є наукове цитування. У наукових роботах наводяться посилання на джерело, з якого запозичено матеріали або окремі результати, або на ідеї та висновки яких розробляються проблеми, завдання, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають можливість знайти відповідні джерела, перевірити достовірність цитування, одержати необхідну інформацію про ці джерела (його зміст, мову, об'єм).

Цитата – це дослівне відтворення фрагменту якогось тексту з обов'язковим посиланням на джерело.

Посилання – це вказівка на джерело інформації, що приводиться у приклад (зовнішнє посилання) або запис, що пов'язує між собою частини документа – посилання на розділи, малюнки, таблиці, формули, додатки і т. д. (внутрішнє посилання).

Відсутність посилання являє собою порушення авторських прав, а неправильно оформлене посилання розглядається як серйозна помилка. На всі джерела, наведені в списку використаної літератури, обов'язково повинні бути вказівки в тексті статті. Поява в тексті роботи цитат і посилань, які не представлені у списку літератури, і навпаки, поява в списку літератури джерел, на які немає посилань у тексті роботи, є грубою помилкою.

Оформлення цитувань та посилань

Види та вимоги до цитувань

Цитування – пряме використання першоджерела з посиланням на нього.

- *Пряме* – дослівне цитування автора.

- *Непряме* – виклад думок, ідей автора своїми словами, використовуючи перефразування та узагальнення.

Пряме цитування

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело, або для критичного розбору того чи іншого друкованого твору, слід наводити цитати. Академічний етикет вимагає точної репрезентації цитованого тексту, так як найменше скорочення може спотворити зміст, який був закладений у текст автором.

Коли ви використовуєте цитати у тексті, робіть їх максимально короткими. Рекомендований обсяг цитати – одне речення.

Загальні вимоги до цитування

- 1. Текст цитати береться в лапки і наводиться в тій граматичній формі, в якій він даний в джерелі, із збереженням особливостей авторського написання.
- 2. Цитування повинно бути повним, без довільного скорочення цитованого тексту і без перекручень думки автора.
- 3. При цитуванні кожна цитата повинна супроводжуватися посиланням на джерело, бібліографічний опис якого наводиться відносно з вимогами до оформлення списку використаних джерел.

Розділові знаки при прямих цитатах ставляться так, як при прямій мові:

1. Слова автора перед цитатою:

В. Петрашин стверджує: «Незважаючи на працю майстра в монументальному цеху Львівського художньо-виробничого комбінату та членство в Спілці художників, творчість Романа Петрука була тривалий час поза визнанням та виставковим контекстом аж до початку Незалежності».

2. Слова автора після цитати:

«Дорога з дитинства – дорога до себе», – **таке творче кредо художника України Богдана Ткачика.**

3. Слова автора розміщено всередині цитати:

«Камінь, – на думку А. Мирошниченко, – це основа світобудови Олексія Володимирова, те, навколо чого він конструює свій філософсько-міфічний простір».

4. Якщо **цитата вводитьься в середину авторського тексту не повністю**, тоді вона подається в лапках, але з маленької літери. Те саме стосується випадку, коли цитата органічно входить до складу речення (включена до складу речення за допомогою підрядних сполучників типу що, бо, якщо, тому що та ін.), незалежно від того, як вона починалася в джерелі.

В. Д. Бондаренко наголошував, що «поштовхом до актуалізації ідеї автокефалії православних в Україні послугувало відродження Української греко-католицької Церкви, що перебувала у підпіллі понад сорок років.»

Непряме цитування (перепарафразування, парафраз)

У наукових роботах найбільш поширеним видом цитування є непряме цитування, або парафраз.

Парафраз – *переказ цитати (зазвичай, невеликого фрагменту) своїми словами з обов'язковим посиланням на джерело цитування. При викладі інформації своїми словами не допускається викривлення первинного сенсу тексту.*

Парафраз також рекомендується вживати при цитуванні робіт на іноземній мові, коли студент не впевнений в якості дослівного перекладу.

- при цитуванні та переказі джерел найчастіше використовуються такі словосполучення: *Автор писав / пише: ...; Як стверджував / стверджує...; Згідно з уявленням...; За словами...; На думку...; Як справедливо зазначив / зазначає...; Учений так характеризує (описує, подає)...; Можна навести такі слова видатного вченого...; Автор наголошує на...; З точки зору автора...; Автор виділяє (пропонує, рекомендує, вважає, стверджує, підкреслює)... і т. д.*
- цитати мають подаватися лише з першоджерел, а не з праць інших авторів. Лише в тих випадках, коли першоджерело недоступне, можна скористатися цитатою, опублікованою в іншому виданні; тоді перед бібліографічним джерелом вказується: „*цитуються за:*” або „*цит. за...*”.

Цитуючи чужі роботи перевірте, чи:

- ✓ - використали в тексті прямі цитати з джерел;
- ✓ - надали повне цитування, без скорочення авторського тексту і перекручення думок автора;
- ✓ - взяли цитований текст у лапки, вказали посилання на джерело;
- ✓ - вказали в дужках прізвище автора після викладення основної ідеї;
- ✓ - вилучили певні фрагменти для уникнення довгого цитування та позначили трикрапкою;
- ✓ - подали пояснення, які розривають текст цитати, у квадратні дужки;
- ✓ - граматично узгодили з авторським текстом цитати.

ДСТУ 8302:2015 – це український сертифікований стиль цитування, який найчастіше рекомендується для написання наукових робіт в українських закладах освіти. Він розрізняє такі види посилань:

Види бібліографічних посилань

За складом елементів бібліографічного запису:

- ✓ **повне** (*містить усі обов'язкові елементи, що використовують для загальної характеристики, ідентифікування і пошуку об'єкта посилання*);
- ✓ **коротке** (*містить частину обов'язкових елементів, які використовують тільки для пошуку об'єкта посилання*).

За місцем розташування в документі:

- ✓ **внутрішньотекстове** (*інформація про джерело вказується в тексті документу*);
- ✓ **підрядкове** (*інформація про джерело виноситься з тексту вниз документу, в зноску*);
- ✓ **позатекстове** (*інформація про джерело виноситься за текст документу або його частини, у виноску*).

За повторюваністю наведення посилань на один і той самий об'єкт:

- ✓ **первинне**
- ✓ **повторюване**

За вмістом бібліографічних записів:

- ✓ **комплексне**

Внутрішньотекстове бібліографічне посилання

- Застосовується, якщо значну частину відомостей про об'єкт посилання внесено до тексту документа;
- Використовують для зручнішого читання тексту та заощадження місця у невеликих за обсягом документах;
- Розміщують безпосередньо в тексті документа у круглих дужках;
- Знак «крапка й тире» («. —») замінюють знаком **«крапка»**;
- Може бути у повній або короткій формі.

Приклади

Внутрішньотекстове посилання розміщують в тексті документа та подають у круглих дужках:

Л. В. Глазунова звернула увагу на нові формати книг та можливості їхнього використання у бібліотечнобібліографічній роботі (**Шкільний бібліотекар, 2015. № 1,2,3**).

З цього приводу А. Почечуєв у книжці «Вычитка рукописи...» (**Київ, 2011. С. 87**) писав: «деякі автори...»

(**Книжкова палата України : сайт URL: <http://www.ukr.book.net>**)

Підрядкове бібліографічне посилання

- Використовують за умов, якщо всередині тексту документа його розмістити неможливо або небажано;
- Розміщують як примітку в нижній частині сторінки, відмежовуючи від основного тексту горизонтальною рисою;
- Пов'язують із текстом за допомогою знаків виноски, які подають на верхній лінії шрифту після відповідного фрагмента в тексті (наприклад: **Текст** ²¹) та перед підрядковим посиланням (наприклад: ²¹ **Посилання**);
- Знаки виноски відокремлюють від тексту проміжком;
- Можна застосовувати наскрізне нумерування в межах усього документа чи в межах його окремої глави;
- Можна наводити у повній або короткій формі.

Приклади

Підрядкове посилання відмічається виноскою та пишеться в кінці кожної сторінки під рискою:

Повна форма

---

² *Україна в цифрах. 2007: стат. зб. /Держ. Ком. Статистики України. Київ : Консультант, 2008.*

³ *Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України : монографія /відп. ред. В. М. Гесць, Київ : УБС НБУ, 2008. С. 302-310.*

Коротка форма

---

² *Україна в цифрах. 2007. Київ, 2008. С. 185-191.*

³ *Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України. Київ, 2008. С. 302-310.*

Бібліографічне посилання на електронний ресурс віддаленого доступу дозволено зазначати тільки електронну адресу, використовуючи аббревіатуру «URI» «URL».

У тексті:

Кодекс етики ІФЛА для бібліотекарів та інших інформаційних працівників : затверджено Радою ІФЛА у серпні 2012 р./ пер. з англ. В. С. Пашкова *.

У підрядковому посиланні:

* URL: <http://ula.org.ua/ua252-dokumenti/dokumenti-ifla-ta-in> (дата звернення: 20.10.2016).

Позатекстове бібліографічне посилання

У наукових студентських роботах рекомендовано застосовувати позатекстові посилання. *Положення про випускні кваліфікаційні роботи в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини щодо оформлення бібліографічних посилань у студентських наукових роботах передбачають використання позатекстових посилань і включають такі основні вимоги:*

1. Посиланням на джерело в тексті роботи є вказівка його номеру у відповідності зі списком використаних джерел. Номер джерела береться у квадратні дужки. Знак «№» при цьому не ставиться.

Схема:

Текст – пробіл – відкриваюча квадратна дужка – номер посилання – закриваюча квадратна дужка.

Наприклад:

Іноді елементарний обман, заснований на спотворенні інформації, на необґрунтованих перебільшеннях, маніпулюванні співрозмовником під час переговорів також відносять до психології реклами [14].

2. При цитуванні окремого фрагменту тексту слід вказувати номер сторінки (або сторінок), на якій знаходиться цитата. У квадратних дужках спочатку дається посилання на номер джерела, потім через кому вказується номер сторінки із скороченням «с.».

Схема:

Текст... [14, с. 5].

(Текст – пробіл – відкриваюча квадратна дужка – номер посилання – кома – пробіл – «с» – крапка – пробіл – номер сторінки – закриваюча квадратна дужка).

Наприклад:

П. Я. Гальперін, вперше запропонувавши розглядати увагу як функцію психічного контролю, спеціально підкреслював, що «... не кожен контроль є увагою, але будь-яка увага є контролем» [1, с. 224].

3. При посиланні на окремі фрагменти джерела (цитати, таблиці, ілюстрації і т. д.) слід вказувати номер сторінки, а також номер ілюстрації або таблиці. На всі таблиці роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 1.2».

Схема:

Текст [14, с. 5, табл. 2].

(Текст – пробіл – відкриваюча квадратна дужка – номер посилання – кома – пробіл – «с» – крапка – пробіл – номер сторінки – кома – пробіл – «табл.» – пробіл – номер таблиці – закриваюча квадратна дужка).

Наприклад:

«[14, с. 26, табл. 2]» (тут 14 – номер джерела в бібліографічному списку, 26 – номер сторінки, 2 – номер таблиці).

Посилання на ілюстрації роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад «(рис. 1.2)». Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад, «... у формулі (2.1)».

4. Якщо в тексті подається посилання відразу на кілька джерел, їх номери оформляються через крапку з комою в одних квадратних дужках.

Схема:

Текст **[1; 5]**

(Текст – відкриваюча квадратна дужка – номер першого посилання – крапка з комою – пробіл – номер другого посилання – закриваюча квадратна дужка).

Наприклад:

Роль ритуалів у становленні людського суспільства підкреслювалася неодноразово не тільки антропологами і етнографами, а й психологами **[4; 22; 23]**.

Зверніть увагу! В студентських наукових роботах не допускаються посилання на одне і те ж джерело під різними номерами або заміна номера на вираз «там же».

Повторне бібліографічне посилання

Повторне бібліографічне посилання на один і той самий документ або його частину наводять у скороченій формі за умов, що всі потрібні для ідентифікування та пошуку цього документа бібліографічні відомості зазначено у первинному посиланні на нього. Може бути:

- ❖ **внутрішньотекстове**
- ❖ **підрядкове**
- ❖ **позатекстове**

○ **Внутрішньотекстове посилання**

Первинне:

(Копиленко О. Л. Законотворчий процес: стан і шляхи вдосконалення. Київ, 2010).

Повторне:

(Копиленко О. Л. Законотворчий процес. С. 292).

○ **Підрядкове посилання**

Первинне:

¹ Захара І. Лекції з історії філософії. Вид. 2-ге. Львів, 1997. 322 с.

Повторне:

³ Захара І. Лекції з історії філософії. С. 86.

○ Позатекстові посилання

Позатекстові посилання пов'язують із фрагментом тексту документа за допомогою знаків виноски, які вказують у квадратних дужках після відповідного тексту або виносять на верхню лінію шрифту.

(якщо номер джерела винесено на верхню лінію шрифту)

Первинне посилання:

¹ Толочко П. П. Древний Киев. Киев : Наукова думка, 1976. С. 17.

Повторне посилання:

³ Там само. С. 34.

(якщо номер джерела вказують у квадратних дужках після відповідного тексту)

Первинне посилання:

Текст ... [32; с. 1]

Список використаних джерел

32. Толочко П. П. Древний Киев. Киев : Наукова думка, 1976. – 325 с.

Повторне посилання:

Текст ... [32 ; с. 42]

Список використаних джерел

32. Толочко П. П. Древний Киев. Киев : Наукова думка, 1976. – 325 с.

Комплексне бібліографічне посилання

Якщо в бібліографічному посиланні використано кілька об'єктів посилання, їх об'єднують в одне - **комплексне посилання**.

Якщо кілька бібліографічних посилань у складі комплексного посилання мають ідентичні заголовки (один і той самий автор кількох праць), у другому й наступних посиланнях ці заголовки можна замінити словами:

«Його ж», «її ж» («его же», «ее же», «их же» — рос. мовою або «Idem», «Eadem», «Ibidem» — латин. мовою).

Підрядкове комплексне посилання

* Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Київ, 2011. С. 128 ; **Його ж.** Психологія і педагогіка вищої школи в запитаннях і відповідях : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Київ, 2011. С. 230.

ПРО БІБЛІОТЕКУ ▾

НОВИНИ

ЧИТАЧЕВІ ▾

ПОСЛУГИ ▾

НАУКОВЦІМ УДПУ ▾

РЕСУРСИ ▾

Про бібліотеку ▾

Електронна бібліотека ▾

Благодійникам ▾

Видання ▾

Конкурси ▾

Партнери

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

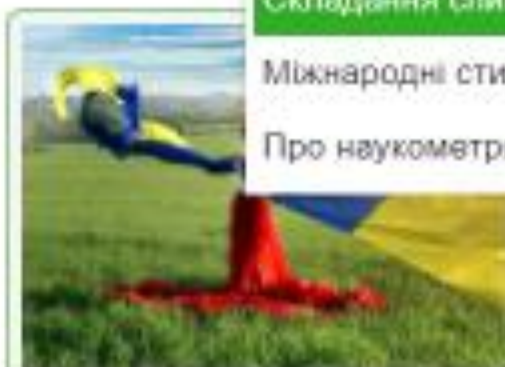
> Бібліотеки України

Електронний
каталогІнституційний
репозитарійІнформаційно-освітнє
середовище
університетур
ф

Новини та по

Минуле і сьогодення

Етнографічний перегляд

Web of Science

Scopus

Sciencedirect

Springer

ORCID

Google Академія

Науковці України

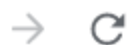
Graftati

Складання списку літератури

Міжнародні стилі цитування

Про наукометричні бази

При використанні в тексті цитат чи повільного порокazu змісту творів інших авторів обов'язково вказувати бібліографічний запис з бібліографічного запису зі списку літератури та сторінку цитування. Наприклад: [128, с. 287].

ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» переважно застосовується для формування бібліотечних каталогів та картотек.

Приклади оформлення бібліографічного опису для списку використаних джерел за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

Один автор

- Нейл, Ф. Міфологія : енциклопедія / Філіп Нейл ; пер. з англ. О. І. Зуй. – Київ : Перо, 2006. – XII, 159, [1] с. : іл.

Два автори

- Ганслі, Т. Соціальна політика та соціальне забезпечення : пер. з англ. / Теренс Ганслі, Джейн Міллар. – 2-ге вид., стереотип. – Київ : Основи, 2008. – 236, [4] с. : 24 ар. іл.

Три автори

Бачинін, В. А. Філософія права : підручник / В. А. Бачинін, В. С. Журавський, М. І.

3. у відомостях про відповідальність за навкісною ризикою (« / ») перелічують прізвища упорядників, редакторів, перекладачів та організацій, відповідальних за видання. Авторів книги з

[ПРО БІБЛІОТЕКУ](#) ▾[НОВИНИ](#)[ЧИТАЧЕВІ](#) ▾[ПОСЛУГИ](#) ▾[НАУКОВЦЯМ УДПУ](#) ▾[РЕСУРСИ](#) ▾

Наприклад:

- Єфімов О. В. Нова історія : підручник / пер. з рос. О. Петрової ; Київський нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка
- Морозова Л. Г. Українська література : плани-конспекти уроків для 8 кл. / МОН України, НПУ ім. М. П. Драгоманова

Приклади оформлення бібліографічного опису для списку використаних джерел у наукових роботах (з урахуванням нормативних положень Національного стандарту України

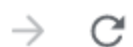
ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання)

Один автор

- Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та допов. Київ : ЦУП, 2016. 172 с.

Два автори

- Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. Юридичний

[ПРО БІБЛІОТЕКУ](#) ▾[НОВИНИ](#)[ЧИТАЧЕВІ](#) ▾[ПОСЛУГИ](#) ▾[НАУКОВЦЯМ УДПУ](#) ▾[РЕСУРСИ](#) ▾

Сторінки веб-сайтів

- Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт.
URL: <http://www.eco-live.com.ua> (дата звернення: 12.10.2019).

Усі скорочення в оформленні як бібліографічного опису, так і посилань мають відповідати ДСТУ 3582:2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила» (для україномовних видань) та ГОСТ 7.12–93 «Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила» (для російськомовних видань).

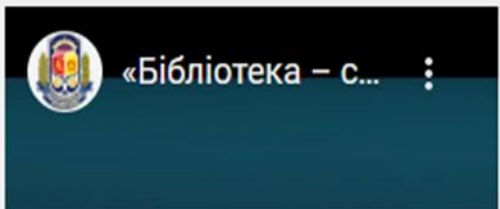
За детальною інформацією просимо звертатись у відділ комплектування та наукової обробки документів: тел. 4-07-83

[← Попередня](#)[Наступна →](#)

Бібліотека
Іонна бібліотека
Благодійникам
Видання
Конкурси
Партнери

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ

- > Бібліотеки України
- > Бібліотеки Росії
- > Бібліотеки Білорусі
- > Бібліотеки Європи
- > Бібліотеки США і Канади

Шановні користувачі, з метою задоволення Ваших інформаційних потреб у режимі віддаленого доступу, у бібліотеці працює віртуальна довідкова служба.

- ПРО БІБЛІОТЕКУ
- НОВИНИ
- ЧИТАЧЕВІ
- ПОСЛУГИ
- НАУКОВЦЯМ УДПУ
- РЕСУРСИ

Довідково-бібліографічне обслуговування здійснюється для всіх категорій користувачів незалежно від віку, рівня освіти, місця проживання, а також від того, чи є вони користувачем бібліотеки.

"Віртуальна бібліографічна довідка" – послуга бібліотеки, метою якої є надання інформації користувачам, пов'язаної з пошуком бібліографічної інформації.

При замовленні списку літератури бажано зазначити типи необхідних документів:

- книги (монографії, навчальні видання);
- автореферати дисертацій;
- статті з періодичних видань та збірників.

Замовити підбір та складання бібліографічного списку для: ІНДЗ, реферату, курсової, дипломної, магістерської чи науково-дослідної роботи, можна звернувшись за електронною адресою bibliography@udpu.edu.ua

Запит користувача має бути чітко сформульованим українською або російською мовами.

«Ім'я відправника» - вказується ім'я та читацька категорія: викладач, співробітник, аспірант, студент (факультет), сторонній користувач;

«E-mail відправника» - зазначається адреса електронної скриньки користувача, на яку буде надіслано відповідь;

«Тема листа» - віртуальна довідка;

«Текст повідомлення» - зазначається зміст запиту.

Термін виконання – від 1 до 3-х робочих днів, в залежності від складності запиту.

Для замовлення віртуально бібліографічної довідки заповніть [Google Form](#)

- Онлайн послуги
- Міжбібліотечний абонемент
- Видача документів
- Студентам та аспірантам >
- Замовлення видань
- Віртуальна бібліографічна довідка**

*ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!
ДО НОВИХ ЗУСТРІЧЕЙ!*